

Aandacht voor taal

IS EEN ZAAK VOOR ELK SCHOOLVAK, NIET ENKEL VOOR DE LERAAR NEDERLANDS

We schreven het al in het voorwoord van dit nummer: met *Fons* willen we ook een platform worden dat de belangen van leraren Nederlands behartigt en hen bij elkaar brengt voor ontmoeting en uitwisseling. Eind augustus, net voor de start van dit schooljaar, was er in Vlaanderen veel te doen rond de plannen van de katholieke onderwijskoepel om een nieuw vak 'Mens en samenleving' in te voeren in het eerste jaar van het secundair onderwijs – zeker omdat daarvoor een uur Nederlands zou moeten sneuvelen. Dat leidde tot een brede discussie, zowel in de pers als op sociale media, waarin het schoolvak Nederlands centraal stond. Met onze wilde plannen voor *Fons* in het achterhoofd, kropen we als hoofdredactie daarom al sneller dan voorzien in de pen, en schreven een opiniestuk. Het verscheen eerder op de website van het tijdschrift *Knack*.

Steven Delarue en Heleen Rijckaert

Nog één week voor het nieuwe schooljaar van start gaat, en dan raakt alles wat enigszins met onderwijs te maken heeft nog nét dat tikkeltje makkelijker op de voorpagina. Afgelopen maandag ging het vooraan in *De Morgen* over de nieuwe plannen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen om bij de start van de nieuwe eindtermen in september 2019 ook een nieuw vak in te voeren. Het vak 'Mens en samenleving' zou inzetten op een brede waaier aan vaardigheden en domeinen: van mediawijsheid en ondernemingszin tot burgerschap en financiële competenties.

Daar focuste het artikel echter niet op, en ook de discussies die spontaan losbarstten op Twitter en Facebook gingen daar niet over. Dat het vak Nederlands het slachtoffer zou worden van dat gloednieuwe schoolvak en van vijf lessen zou worden gereduceerd tot vier, dat was wel perfect voor de kop. Vanuit de politiek werd ook afkeurend gereageerd: N-VA deed de plannen af als "een besparing op Nederlands" en een slecht signaal nu uit verschillende hoeken gesignaleerd wordt dat het met de lees- en schrijfvaardigheid van jongeren niet goed gesteld is.

Maar eigenlijk doet zo'n discussie over hoeveel uren het vak Nederlands in het lessenrooster kan innemen afbreuk aan de cruciale rol die taal speelt in alle schoolvakken. De nieuwe eindtermen voor de eerste graad secundair onderwijs, die onlangs werden goedgekeurd en vanaf het schooljaar 2019-2020 ingaan, zijn algemeen en los van een specifiek vak geformuleerd. Daardoor creëren ze voor het eerst de openheid om buiten dat sterk verkavelde vakkenlandschap te breken.

**“ LERAREN NEDERLANDS
HOEVEN ZICH DOOR DIT
ALLES NIET BEDREIGD TE
VOELEN: DIE GROTERE
FLEXIBILITEIT EN OPENHEID
GEEFT HEN NET DE KANS
OM BUITEN DE GRENZEN
VAN HET VAK NEDERLANDS
TE BREKEN.”**

Het zijn ambitieuze en eigentijdse eindtermen, die leerkrachten uitdagen om samen te werken en te experimenteren. Zo kan een leraar Nederlands bijvoorbeeld een vakoverschrijdend project opzetten met de collega van pakweg geschiedenis of elektriciteit, of kunnen leraren samen voor de klas gaan staan om te *co-teachen*, zoals dat heet. Of waarom niet meteen de vakkenstructuur volledig doorbreken en de leerlingen in kortere projecten of modules laten werken, waarin ze de leerstof van verschillende vakken tegelijk en geïntegreerd aanpakken?

Verschillende scholen zijn dergelijke innovatieve aanpakken en manieren van organisatie aan het verkennen - vorige week kwamen er in *Knack* trouwens een aantal van die vernieuwende scholen aan bod - en krijgen vanuit de nieuwe eindtermen nu ook expliciet de kans om daar nog verder in te gaan. Scholen en leerkrachten mogen echter niet bang zijn om die flexibiliteit te benutten en de kansen die er nu zijn ook daadwerkelijk te grijpen.

Zeker leraren Nederlands hoeven zich door dit alles niet bedreigd te voelen: die grotere flexibiliteit en openheid geeft hen

net de kans om buiten de grenzen van het vak Nederlands te breken, en samen met het volledige schoolteam op zoek te gaan naar een goede aanpak voor de uitdagingen die er zijn - niet alleen rond lees- en schrijfvaardigheid, maar evengoed rond zaken als woordenschat en spreekvaardigheid. Noch vier uur, noch vijf uur per week is voldoende om dat allemaal in één vak aan te pakken, maar het punt is net dat dat ook helemaal niet hoeft.

Een tekst lezen en daaruit afleiden wat het doel ervan is, dat kan evengoed in de les geschiedenis. Lessen biologie

lenen zich er dan weer perfect voor om leerlingen informatieve teksten te laten lezen en hun er de hoofdgedachte uit te laten halen. Zo zijn practicumverslagen in de lessen fysica en chemie een uitstekende oefening op schrijfvaardigheid, en is het lezen van instructies of veiligheidsvoorschriften vaste prik in de lessen techniek of elektriciteit.

Op die manier wordt aandacht voor taal een zaak van élk schoolvak, en niet enkel de verantwoordelijkheid van de leraar Nederlands. Dat levert voor iedereen voordelen op: leerlingen krijgen veel meer oefenkansen, terwijl leerkrachten meer kunnen samenwerken en van elkaar kunnen leren. Ze kunnen ook samen opdrachten en taken ontwikkelen die leerlingen op meerdere vaardigheden tegelijk evalueren. Uiteraard blijft de leraar Nederlands de expert, en kan van andere leerkrachten niet zomaar verwacht worden dat ze voldoende onderlegd zijn om zelfstandig de taalvaardigheid van leerlingen te evalueren en te scoren, maar net daarom is samenwerking tussen leraren zo cruciaal.

De leraar Nederlands krijgt op die manier ook weer de handen vrij om bezig te zijn met die delen van het schoolvak Nederlands die nu nog vaak te weinig aandacht krijgen: van inzetten op leesplezier tot nadenken over activerende en motiverende manieren om leerlingen spelling- en grammaticaregels aan te leren. Zo krijg je enthousiaste leerlingen én minder gemor en frustraties in de gemiddelde leraarskamer.

“ AANDACHT VOOR TAAL EEN ZAAK VAN ÉLK SCHOOLVAK, EN NIET ENKEL DE VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE LERAAR NEDERLANDS. DAT LEVERT VOOR IEDEEREEN VOORDELEN OP: LEERLINGEN KRIJGEN VEEL MEER OEFENKANSSEN, TERWIJL LEERKRACHTEN MEER KUNNEN SAMENWERKEN EN VAN ELKAAR KUNNEN LEREN. ”

Wat denk jij?

Uiteraard zijn we ook benieuwd naar wat jij denkt als leraar Nederlands. Komt taal in jouw school ook actief aan bod in andere vakken? Hoe werk je daarin samen met andere leerkrachten, en welke rol speel jij als leraar Nederlands? Laat het ons weten, via onze sociale media of per mail naar redactie@tijdschriftfons.be. Intussen start de Vlaamse overheid de eerste gesprekken over de nieuwe eindtermen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs op, dus jullie gedachten, ideeën en suggesties zijn meer dan welkom.